

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Ανθρωπιστικών επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Ιστορίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Μεταπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ		ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ: Β΄	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ - ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Οικονομική και Κοινωνική Ιστορία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
<i>Διαλέξεις και ασκήσεις</i>	2	15	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Μεταπτυχιακό σεμινάριο – Ειδίκευση γενικών γνώσεων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://history.ionio.gr/postgraduate/documentation/studies/ancient-history/		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i> <i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων								
Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου οι φοιτητές, -τριες θα: • Έχουν εμβαθύνει στη μελέτη θεμάτων οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας του αρχαίου κόσμου • Έχουν αποκτήσει μία εποπτεία των διαφορετικών πηγών που έχει ο ιστορικός στη διάθεσή του για τη μελέτη των φαινομένων αυτών (γραμματειακές πηγές, αρχαιολογικά δεδομένα, επιγραφές) • Αντιμετωπίζουν κριτικά τις πηγές • Έχουν εξοικειωθεί με τις μεθόδους μελέτης και ανάλυσης των πηγών • Έχουν ασκηθεί στην σύνθεση επιστημονικού δοκιμίου								
Γενικές Ικανότητες <i>Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα.:</i> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;"><i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i></td> <td style="width: 50%; border: none;"><i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i></td> </tr> <tr> <td style="border: none;"><i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i></td> <td style="border: none;"><i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i></td> </tr> <tr> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none;"><i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i></td> </tr> <tr> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none;"><i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και</i></td> </tr> </table>	<i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i>	<i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i>	<i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i>	<i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i>		<i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i>		<i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και</i>
<i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i>	<i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i>							
<i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i>	<i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i>							
	<i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i>							
	<i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και</i>							

Λήψη αποφάσεων	ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Αυτόνομη εργασία	Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Ομαδική εργασία	Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον	
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον	Άλλες...
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών	

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, Προαγωγή της ελεύθερης και δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης, ανάπτυξη της συνδυαστικής και αναλυτικής ικανότητας, Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής, αυτόνομη και ομαδική εργασία, εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον, παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Κεντρικός άξονας του μαθήματος είναι η εξέταση θεμάτων οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας του αρχαίου κόσμου. Οι παραδόσεις είναι δομημένες στη βάση πέντε θεματικών ενοτήτων που καλύπτουν διαφορετικά πεδία και θεματικές της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας του αρχαίου κόσμου: την οικονομική Αρχαιολογία, τη μελέτη της αρχαίας οικονομίας μέσα από τις επιγραφές, τη σχέση πολέμου και οικονομίας, τις οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις του αποικισμού, του εμπορίου και της πειρατείας. Τέλος στο πλαίσιο των θεμάτων κοινωνικής ιστορίας εξετάζεται η μνήμη του παρελθόντος και η διαχείρισή της στις αρχαίες ελληνικές πόλεις.

Οι παραδόσεις είναι διαρθρωμένες ως εξής (δύο μαθήματα ανά θεματική):

1. Οικονομική Αρχαιολογία (Κ. Σμπόνιας)

Το μάθημα εξετάζει μεθόδους μελέτης των αρχαίων οικονομιών μέσα από τα αρχαιολογικά δεδομένα. Η αρχαιολογία μπορεί να συνεισφέρει στο πεδίο αυτό μέσα από τη μελέτη παραγόντων όπως η αγροτική ανάπτυξη, η αύξηση του πληθυσμού, η επέκταση της βιοτεχνικής παραγωγής, οι τοπικές ανταλλαγές και μία σειρά αλλαγών που προκύπτουν από τις χρηματικές συναλλαγές (και εδώ εντάσσεται η εντατικοποίηση του εμπορίου μακρών αποστάσεων, η επέκταση στη χρήση νομίσματος και η αστικοποίηση). Συζητείται, επίσης, το ερμηνευτικό πλαίσιο και ο τρόπος θεώρησης των αρχαίων οικονομιών μέσα από διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις (φορμαλιστική και ουσιοκρατική προσέγγιση, προσεγγίσεις των Weber και Polanyi, η οπτική του Finley για την αρχαία ελληνική οικονομία, οικολογική προσέγγιση, μοντέλο Wallerstein για την οικονομία σύνθετων κοινωνιών).

2. Η αρχαία οικονομία μέσα από τις επιγραφές (Γ. Καλλιοντζής)

Η δομή και η οργάνωση της οικονομίας του αρχαίου κόσμου αποτελεί ένα θέμα το οποίο απασχολεί την έρευνα τις τελευταίες δεκαετίες. Έπειτα από τη χρήση διάφορων ιδεολογικών σχημάτων για την ερμηνεία των οικονομικών φαινομένων της αρχαιότητας, όπως της μαρξιστικής ανάλυσης ή της φιλελεύθερης ερμηνείας της αρχαίας οικονομίας νέες μέθοδοι έρχονται να ανανεώσουν την έρευνα. Μία από τις κυριότερες πηγές για τη μελέτη της αρχαίας οικονομίας είναι οι επιγραφές. Πολλές επιγραφές σχετίζονται με την οικονομική λειτουργία των πόλεων, βασιλείων του ελληνιστικού κόσμου, των ομοσπονδιακών κρατών και της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Οι επιγραφές που σχετίζονται με την οικονομία ανήκουν σε διάφορες κατηγορίες όπως δάνεια, μισθώσεις, οικοδομικές επιγραφές, ωνές, κατάλογοι προϊόντων και αναθημάτων, επιστολές που αφορούν εμπορικά ζητήματα. Οι επιγραφές που αφορούν την αρχαία οικονομία καλύπτουν μία μεγάλη περίοδο από την αρχαϊκή περίοδο έως και την ύστερη αρχαιότητα. Στο μάθημα αυτό θα παρουσιαστούν αρχικά τα βασικά ιδεολογικά σχήματα και τεχνικές που χρησιμοποιούνται στις μέρες για την ανάλυση της αρχαίας οικονομίας, έπειτα θα αναλυθούν σε χρονολογική σειρά επιγραφές οι οποίες σχετίζονται με την οικονομία των πόλεων από την αρχαϊκή έως την ελληνιστική

περίοδο. Έπειτα θα δοθούν τα κύρια χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής οικονομίας με επιγραφές από τις ανατολικές επαρχίες της αυτοκρατορίας.

3. Οικονομία και Πόλεμος (Κ. Ματαράγκα)

Το μάθημα διαπραγματεύεται και παρουσιάζει το ζήτημα των συνεπειών του πολέμου σε οικονομικό επίπεδο. Ειδικότερα εξετάζονται: i) Τα οικονομικά αίτια του πολέμου, ii) Η οικονομία και η πολιτική, iii) Οι οικονομικές πηγές και οι δαπάνες του πολέμου, iv) Ο πόλεμος και οι αγροτικές δραστηριότητες, v) Οι συνέπειες του πολέμου στο αγροτικό τοπίο, στις καλλιέργειες και στις αγροτικές πρακτικές.

4. Αποικισμός, εμπόριο, πειρατεία: Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις (Π. Στρόλογγα)

Το μάθημα εξετάζει τις οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της πειρατείας, του εμπορίου, και του αποικισμού ξεκινώντας από τα Ομηρικά έπη και καταλήγοντας στον Θουκυδίδη. Μελετώντας την εξέλιξη και την αλληλένδεση αυτών των φαινομένων καταγράφονται οι συνέπειες των μετακινήσεων πληθυσμών και της θαλασσοκρατίας. Το μάθημα αναλύει τα αίτια του αποικισμού σε συνδυασμό με τη μετανάστευση και εξετάζει τη σχέση του εμπορίου με την πειρατεία ειδικά κατά την αρχαϊκή εποχή.

5. Η μνήμη του παρελθόντος και η διαχείρισή της στις αρχαίες ελληνικές πόλεις (Γ. Καλλιοντζής)

Η μνήμη στον αρχαίο κόσμο αποτελεί αντικείμενο συστηματικής μελέτης κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Οι πρωτοποριακές μελέτες του Γάλλου Maurice Halbwachs πριν τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο αποτέλεσαν τη βάση για τις έρευνες του Γερμανού Αιγυπτιολόγου Jan Assmann οι οποίες ανανέωσαν το πλαίσιο της μελέτης της μνήμης στους αρχαίους πολιτισμούς της Μεσογείου. Ο Assmann ξεκινώντας από τους πολιτισμούς της ανατολικής Μεσογείου, Αιγυπτιακό και Εβραϊκό μελέτησε τους μηχανισμούς της μνήμης και στον ελληνικό πολιτισμό. Στα πλαίσια του μαθήματος αυτού θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά των θεωριών του Assmann και θα τονιστεί η σημασία της γραφής για την διατήρηση της μνήμης στον ελληνικό πολιτισμό. Για να αποκτήσουν οι φοιτητές μία σφαιρική γνώση των θεωριών της μνήμης θα παρουσιαστούν παραδείγματα τοπίων της μνήμης στον αρχαίο κόσμο. Με αυτό τον τρόπο θα γίνει κατανοητό πως η μνήμη του παρελθόντος επιδρά στο τοπίο και το διαμορφώνει και πως τα διάφορα μνημεία και οι επιγραφές διαμόρφωναν το τοπίο αυτό της μνήμης στην αρχαιότητα. Παραδείγματα τέτοιων τοπίων της μνήμης ήταν τα πεδία των μεγάλων μαχών του Μαραθώνα και των Πλαταιών. Ως παράδειγμα για την πλαστικότητα της μνήμης στην αρχαιότητα θα παρουσιαστεί και το μνημείο του Εύγνωτου από την βοιωτική πόλη της Ακράϊφιας.

6. Παρουσιάσεις εργασιών

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.	Παραδόσεις πρόσωπο με πρόσωπο / εξ αποστάσεως εκπαίδευση και υποστήριξη	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	Πλατφόρμα σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας Πλατφόρμα ασύγχρονης διδασκαλίας Χρήση power point, προβολή οπτικο-ακουστικού υλικού.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας.	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου

Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	Διαλέξεις/παρακολούθηση, προετοιμασία, συμμετοχή	40
	Ερευνητικές ασκήσεις	65
	Μελέτη βιβλιογραφίας	100
	Συγγραφή τελικής εργασίας	120
	Συνεργασία με τους διδάσκοντες	50
Σύνολο Μαθήματος	375	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και πού είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	• Η γλώσσα αξιολόγησης είναι τα ελληνικά • Ατομικές και ομαδικές ασκήσεις • Γραπτή εργασία	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<u>1. Οικονομική Αρχαιολογία (Σμπόνιας)</u>   Bresson, A. 2016. <i>The Making of the Ancient Greek Economy. Institutions, Markets, and Growth in City-States</i>, Princeton University Press, Princeton and Oxford.   Brumfiel E. & Earle T. (eds) 1987. <i>Specialization, Exchange and Complex Societies</i>. Cambridge.   Harris, E.M., Lewis D.M., Woolmer M., 2016. <i>The Ancient Greek Economy. Markets, Households and City-States</i>. Cambridge, Cambridge University Press.   Manning, J.G. –Morris, I. (eds) 2005. <i>The ancient economy. Evidence and Models</i>. Stanford University Press, Stanford California.   Mattingly D.J. –Salmon J. (eds) 2001. <i>Economies beyond agriculture in the classical world</i>. Routledge, London-New York.   Osborne, R. 1987. <i>Classical Landscape with Figures: The Ancient Greek City and its Countryside</i>. London: George Philip.   Polanyi, K., C.M. Arensberg & H.W. Pearson. 1957, <i>Trade and Market in the Early Empires</i>, Glencoe.   Rowlands, M.J., Larsen, L., Kristiansen, K. (eds) 1987. <i>Centre and Periphery in the Ancient World</i>, Cambridge.   Scheidel, N. – Morris, I. – Saller, R. (eds) 2007. <i>The Cambridge Economic History of the Greco-Roman World</i>. Cambridge, Cambridge University Press.   Smith, M.E. 2004 'The Archaeology of the Ancient State Economies', <i>Annual Review of Anthropology</i> 33 () 73-102.   <u>2. Η αρχαία οικονομία μέσα από τις επιγραφές (Καλλιοντζής)</u>   Andraeu, J. 2010. <i>L'économie du monde romain</i>, Paris.   Migeotte, L. 1984. <i>L'emprunt public dans les cités grecques: Recueil des documents et analyse critique</i>, Paris.

Migeotte, L. 2007. *Η οικονομία των ελληνικών πόλεων, από την αρχαϊκή περίοδο μέχρι τους πρώιμους αυτοκρατορικούς χρόνους*, Αθήνα.

von Reden, S. (εκδ.) 2022. *The Cambridge Companion to the Ancient Greek Economy*, Cambridge.

3. Οικονομία και πόλεμος (Ματαράγκα)

Amouretti, M.-C. & Ruzé F. (2004) *Κοινωνία και πόλεμος στην αρχαία Ελλάδα*, Πατάκης, Αθήνα

Bresson, A. (2010), *Η οικονομία στις ελληνικές πόλεις-κράτη. Α': Οι δομές και η παραγωγή*, Πατάκης, Αθήνα

Finley, M. (1996) *Οικονομία και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα* (2 τόμοι), Καρδαμίτσα, Αθήνα

Foxhall, L. (1993) "Farming and fighting in ancient Greece" in: Rich, J. and Shipley, G., *War and society in the Greek World*, Routledge, London, 134-145.

Foxhall, L. (2007) *Olive cultivation in ancient Greece: Seeking the ancient economy*, Oxford University Press, Oxford.

Gallant, T.W. (1991) *Risk and survival in ancient greece: Reconstructing the rural domestic economy*. Stanford (Calif.), Stanford University Press.

Garlan, Y. (1999) *Guerre et économie en grèce ancienne*. Paris: Editions La Découverte/Poche.

Hanson, V.D. (1998) *Warfare and agriculture in classical Greece*. University of California Press, Berkeley, CA.

Hanson, V.D. (2009) *The western way of war: Infantry battle in classical Greece*. Berkeley: University of California Press.

Isager, S. and Skydsgaard, J.E. (1992) *Ancient Greek agriculture: An introduction*. London: Routledge.

Ober, J. (1985) *Fortress Attica: Defense of the Athenian Land Frontier 404-322 B.C.* Leiden: Brill.

Osborne, R. (1987) *Classical landscape with figures: The ancient Greek city and its countryside*. London: G. Philip.

Rich, J. and Shipley, G. (1993) *War and society in the Greek World*. Routledge. London.

Tandy, W. D. (2000) *Warriors into Traders: The Power of the Market in Early Greece*, University of California Press, Berkeley.

Wells, B. (1992) *Agriculture in ancient Greece: Proceedings of the Seventh international symposium at the Swedish Institute at Athens, 16-17 May, 1990*. Stockholm: Svenska institutet i Athen.

4. Αποικισμός, εμπόριο, πειρατεία. Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις (Στρέλογγα)

Βελισσαροπούλου Γ, Πειρατεία και πειρατές στην ελληνική αρχαιότητα, περ. *Αρχαιολογία*, τ. 3 (Μάιος 1982).

Ferone C. From ΛΗΣΤΗΣ to ΠΕΙΡΑΤΗΣ: A Note on the Concept of Piracy in Antiquity, *Archiv für Begriffsgeschichte*, Vol. 50 (2008), pp. 255-259

Jeffery, L.H. Demiourgoi in The Archaic Period. *Archeologia Classica*, Vol. 25/26 (1973 - 1974), pp. 319-330.

Luraghi, N. Traders, Pirates, Warriors: The Proto-History of Greek Mercenary Soldiers in the Eastern Mediterranean. *Phoenix*, Vol. 60, No. 1/2 (Spring - Summer, 2006), pp. 21-47.

Malkin, I. *Religion and Colonization in Ancient Greece*, Brill: Leiden, 1987.

---. 1998. *The Returns of Odysseus: Colonization and Ethnicity*. University of California Press, 1998.

Morakis A. Thucydides and the Character of Greek Colonisation In Sicily. *The Classical Quarterly*, New Series, Vol. 61, No. 2 (December 2011), pp. 460-492.

Παπαμανώλη, Α. Προϊστορία: Το καράβι φορέας πολιτισμού, περ. *Αρχαιολογία*, τ. 3 (Μάιος 1982)

Peacock, M. Rehabilitating Homer's Phoenicians: On Some Ancient and Modern Prejudices Against Trade. *Ancient Society*, Vol. 41 (2011), pp. 1-29.

Tsakmakis A. Great is the power of the sea: the power of the sea and sea power in the Greek world of the archaic and classical period. *Historicá, Studi di Storia Greca e Romana*, 5 (2016), 111-125.

5. Η μνήμη του παρελθόντος και η διαχείρισή της στις αρχαίες ελληνικές πόλεις
(Καλλιοντζής)

Assman, J. 2017. *Η Πολιτισμική Μνήμη, Γραφή, ανάμνηση και πολιτική ταυτότητα στους πρώιμους ανώτερους πολιτισμούς*, Αθήνα.

Chaniotis, A. 1988. *Historie und Historiker in den griechischen Inschriften: epigraphische Beiträge zur griechischen Historiographie*. Steiner Verlag Wiesbaden.

Ma, J. 2005. «The Many Lifes of Eugnotos of Akraiphia », *Studi Ellenistici* 16, , 141-191.